

OPINIO IURIS:
ПРАВНО МИСЛЕЊЕ ВО КОРИСТ НА ТУЖЕНИОТ
ВЕЛЕШКИ ЕКОЛОГИСТ - ИГОР СМИЛЕВ¹

I.
МЕЃУНАРОДНО-ПРАВНА АРГУМЕНТАЦИЈА

1. АРХУСКА КОНВЕНЦИЈА (1998)

„Архуската конвенција“ на Економско-социјалниот совет на Обединетите Нации – Економска комисија за Европа, Комитет за политика од областа на животната средина - од јуни 1998 година - која важи во 44 држави, а чие целосно име и е *Конвенција за пристап до информации, учество на јавноста во одлучувањето и пристап до правда за прашања поврзани со животната средина*, е ратификувана од Собранието на Република Македонија со Закон за ратификација од 1 јули 1999-та (Сл. весник на РМ – 40/99).

Во чл. 3, ст.8 од оваа Конвенција изречно се вели дека: „Секоја Страна [држава-потписничка] ќе се погрижи лицата кои ги остваруваат своите права согласно со одредбите на оваа Конвенција **да не бидат парично казнети, судски гонети или загрозувани на кој и да е друг начин** - заради својот ангажман“.

***

Бидејќи велешкиот активист, екологист и новинар Игор Смилев, во својство на претседател на Еколошката групација „Green Power“ - со статус на правно лице, која пак е дел од ‘Зелената коалиција’ за спас на Велес од рестартирањето на Топилницата - на 21 февруари 2012 год. поднел *Барање за слободен пристап до информации од јавен карактер* до Основниот суд

---

¹ Анализата ја подготви м-р Димитар Апасиев – април, 2012.

Заб. - ако го изгуби спорот, покрај запретената затворска казна – од Смилев се бара да плати и оштета од 20.000 ЕУР – колку што чини станот во кој тој живее!

Велес, во кое го бара купопродажниот договор со кој „Метрудхем“, на мошне сомнителен начин, стана сопственик на велешката Топилница МХК „Злетово“ АД во стечај, а до овој момент (крај на април 2012) **оваа законски предвидена [управна] процедура формално-правно не е завршена** т.е. сè уште тече второстепена постапка по жалба до надлежната државна Комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер – произлегува дека Смилев, како легитимен претставник на велешката ‘јавност’, не смее да трпи никакви штетни последици за својот еколошки активизам и судот мора да ја одбие приватната кривична тужба на управителот на „Метрудхем“ г. Тони Димитриоски - повикувајќи се на директната примена на ратификуваната Архуска конвенција, која претставува непосреден правен извор (*fontes iuris*) во нашиот правен систем, исто како и секој друг закон донесен во РМ.

За да биде појасно, под терминот „јавност“, согласно одредбите на Конвенцијата, се подразбира едно или повеќе физички или правни лица и нивните здруженија, организации или групи – согласно со националното законодавство (чл. 2, ст.4); а, пак, како „конкретна јавност“ се смета **засегнатата јавност** која, во моментот или во иднина, е или ќе биде засегната со, или [ќе] има интерес да учествува во, донесувањето одлуки за животната средина. Ќе се смета дека интерес имаат и невладините организации кои ја унапредуваат заштитата на животната средина и кои исполнуваат кој и да е услов предвиден во домашното право (чл. 2, ст.5).

Argumentum a fortiori, оваа немарно сочинета тужба против екологистот Смилев, во која тој е малициозно обвинет за наводен стек од дури четири кривични дела (загрозување на сигурноста + неовластено снимање + клевета + навреда) – во суштина ги исполнува правните услови за да се квалификува во озлогласената група на т.н. **SLAPP поднесоци - Стратешки тужби против учеството на јавноста!** Според самата меѓународно прифатена дефиниција на ваквите писмена, тоа е „тужба која има за цел да ги [само]цензурира, заплаши и замолчи активистите со тоа што ќе ги оптовари со судски [такси и] трошоци - сè додека тие не ги повлечат нивните критики“.

2. ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА (1950)

ЕКЧП на Советот на Европа од 1950 год., чие целосно име и е *Европска конвенција за заштита на човековите права и основните слободи [со дополнителните Протоколи]*, а која кај нас е ратификувана со Закон за ратификација од 10 април 1997 год. (Сл. весник на РМ – 11/1997 и 30/04, 30/05), во својот чл. 10, ст.1, вели дека: „**Секој има право на слобода на изразување**. Ова право ја вклучува слободата на сопствено мислење и примање и пренесување на информации или идеи - без било какво мешање на јавната власт и без оглед на државните граници“.

***

Заштитата на „угледот и правата на другите“ често претставува [квази]легитимна цел што суптилно се користи за ограничување на слободата на изразување. За ова битно прашање Европскиот суд за човекови права (Стразбур) создаде голема збирка т.е *база на судски одлуки и преседани* – од чиишто начелни ставови и правни мислења се гледа дека тој го прифаќа и толерира „жешкиот и остар критицизам“, бидејќи само тој ја има погодноста да го сврти вниманието на прашањата за кои се води дебата. Стремејќи се кон тоа попречувањето на слободата на изразување да биде мошне рестриктивно и нужно „неопходно во едно демократско општество“, Судот разви неколку важни принципи кои се задолжителни за државите членки на СЕ – меѓу кои е и нашата земја.

Така, на пример, во случајот **Lingens vs Austria** (1986) Судот образложи дека: „...*За разлика од приватното лице – јавните личности неизбежно и свесно се поставуваат отворено за близок преглед на секој нивен збор и дело – како од новинарите, така и од целата јавност – и, како резултат на тоа, тие мора да покажуваат поголем степен на толеранција [кон медиумските критики] (...) Иако казната наметната врз оптужениот, стиктно кажано, не го спречила тој да се искаже – таа сепак се сведува на еден вид цензура, која би можела да го обесхрабри од повторно давање критики од таков вид во иднина. Во контекст на политичката дебата [за одредено прашање] – предвидената казна би можела да ги одврати граѓаните [како активни општествени чинители] тие, pro futuro, да придонесуваат во јавната дискусија за прашања кои [директно] влијаат на животот на заедницата“! Во овој судски случај, Судот – применувајќи ги принципите на пропорционалност и балансирање меѓу јавниот и приватниот интерес – со право оцени дека попречувањето на слободата на*

изразување не била ‘неопходна во едно демократско општество’, т.е. дека таа била „непропорционална со легитимната цел што се следи“.

Во друга позната пресуда во случајот **Dalban vs Romania** (1992) се вели дека „[слободата на критичко изразување] во себе опфаќа и можно прибегнување кон одреден степен на преувеличување, па дури и провоцирање“!

А, пак, во судскиот случај **Schwabe vs Austria** (1992), каде што се санкционираше тенденциозното ‘цепидлачење’ со цел да се задуши јавната дебата, Судот правилно пресуди дека „...во еден кус придонес кон дискусијата за јавниот морал – секој [изречен] збор не може [посебно] да се одмерува, за да ја исклучи баш секоја можност за недоразбирање“.

Во пресудата **Thogeirson vs Island** (1992), *per analogia*, се вели дека „...иако печатот [или граѓанскиот сектор], меѓудругото, не смее да ги премине утврдените граници – сепак, тој е должен да испраќа информации и идеи за прашањата од јавен интерес (*utilitas publica*). Не само што тој има задача да испраќа такви информации, туку и јавноста има право истите да ги прима. Во спротивно, тој не би бил во можност да ја има својата витална улога на ‘јавен чувар“.

Што се однесува, пак, до ‘остриот, колоритен и сочен’ јазик употребен во изречената критика *in concreto*, Судот заклучи дека треба да се гледа контекстот на случувањата во ‘посебно сложените околности’: „...Имајќи ја предвид целта која сака да се постигне и влијанието што треба да го има, Судот е на мислење дека користениот [на моменти и вулгарен јазик] не може да се смета за неумерен“!

Во одвоеното мислење на тројца европски судии, во пресудата **Otto-Preminger Institut vs Austria** (1994), дословно се вели дека „потребата од репресивна акција која доведува до целосно спречување на слободата на изразување може да се прифати само ако односното однесување достигнува толку високо ниво на злоупотреба и се приближува кон негирање на слободата на други – што за себе ќе го загуби правото да биде толерирано од општеството“.

Во образложението на пресудата за случајот **Sunday Times vs United Kingdom** (1979) Судот дискутираше дека „слободата на изразување претставува една од суштинските основи на секое демократско општество... и таа се применува не само на информации и идеи што се примаат со благонаклоност или се сметаат за [коректни,] ненавредливи или индиферентни – туку и за оние кои ја ‘навредуваат’, шокираат или, пак, ја вознемируваат државата, односно некој сектор од населението“!²

---

² Види ги и другите случаи од судската пракса на ЕСЧП: *Artico vs Italy* (No. 6694/74, 13.05.1980); *Bladet Tromso and Stensaas vs Norway* (No. 21980/93, 20.05.1999); *Colozza vs Italy*

II. ПОЗИТИВНО-ПРАВНА АРГУМЕНТАЦИЈА

1. УСТАВ НА Р. МАКЕДОНИЈА (1991)

Правото на слободно јавно говорење е гарантирано и во чл. 16, ст.1-3 и ст.7 од *Уставот на РМ* (1992). Во него експлицитно и со императивна (*ius cogens*) правна норма се вели дека: „Се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата. Се гарантира слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање. Се гарантира слободниот пристап кон информациите, слободата на примање и пренесување на информации... Цензурата е забранета“!

Од конституционален аспект, за значењето на ова право, доволно говори фактот што тоа е едно од четирите ‘најсвети’ права во нашиот уставен поредок – за чија заштита е предвидена исклучива и **ексклузивна надлежност на Уставниот суд на РМ**, а не на [редовните] основни или апелациони судови (в. чл. 110, ст.1, ал.3 од УРМ).

Не треба да потсетуваме дека слободата на јавен говор, како примарно и есенцијално **политичко право**, е животниот крвотек на секоја демократија – бидејќи демократијата живее токму од енергијата на своите граѓани (*polites*), црпејќи ‘храна’ од непречениот проток на идеи, ставови, податоци и размислувања на народот (*demos*) за своите заеднички проблеми, меѓу кои секако се и оние поврзани со животната средина. Со помош на оваа круцијална слобода граѓаните вршат отворена и транспарентна *размена на мислења* за одредени теми кои нив ги тангираат, го критикуваат однесувањето на државните институции или на носителите на јавни функции и/или моќни бизнисмени и жестоко се борат против јавно изречените невистини, пропаганди и дезинформации. За разлика од авторитарните режими, демократските земји не ја контролираат и не ја ограничуваат оваа слобода - од проста причина што лекот против „злоупотребата“ на јавниот говор е во уште поголемата слобода на јавен говор, бидејќи отворената и на моменти жолчна расправа за било што е многу поефикасен начин за доаѓање до вистината, отколку

(No. 89, 12.02.1985, Series A); *Ekbatani vs Sweden* (No. 10563/83, 26.05.1988); *Ensslin and Others vs FR Germany* (No. 7572/76, 7586/76, 7587/76, 08.07.1978); *Hamer vs France* (No. 19953/92, 07.08.1996); *Poitrimol vs France* (No. 14032/88, 23.11.1993); *Van Mechelen and other vs The Netherlands* (No: 21363/93, 21364/93, 21427/93, 22056/93, 30.10.1997) итн.

репресивната активност на богатшите-капиталисти и индустријалци, поддржана од патернитетската политика на подмитливите судии или алчните адвокати. Токму од овој дискурс, слободата на говор не може да се третира само како приватно право на човекот, туку многу повеќе како *јавно добро (bonum commune)* од поширок интерес за општеството, па и за цивилизираното човештво во целина.

2. КРИВИЧЕН ЗАКОНИК НА РМ (1996)

1) КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ СЛОБОДИТЕ И ПРАВАТА НА ЧОВЕКОТ И ГРАЃАНИНОТ

[A]

Загрозување на сигурноста (чл. 144, ст. 1 од КЗРМ):

Тој што ќе ја загрози сигурноста на друг со сериозна закана дека ќе нападне врз неговиот живот или тело, или животот или телото на нему блиско лице - ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци

* **Изјава за која е обвинет Смилев:** дека на прес-конференција, во одговор на поставено новинарско прашање „Дали луѓето од Метрудхем да се чувствуваат безбедно во Велес“? – наводно ја загрозил сигурноста на тужителот со сериозна закана кога изјавил: „Самите нека проценат од досегашните пресови... Јас да сум на нивно место не би се чувствувал [безбедно]“.

***

* **Законско битие на делото (Ratio):** за да постои ова кривично дело, *кумулятивно* мора да постојат сите долунаведени елементи – без исклучок! Значи, доколку не постои барем и еден од нив – кривичното дело за кое се терети обвинетиот не постои, по сила на закон (*ex lege*):

1 елемент => мора да има не обичен, туку потежок т.н. квалифициран облик на [‘сериозна’] закана: во цитираната изјава на тужениот екологист Смилев воопшто нема заканувачко дејствие, туку напротив се остава на конкретните лица, кои описно се наречени „луѓето од Метрудхем“ (а не г. Тони Димитриоски поименично!) – тие самите, како разумни битија, да си проценат дали би се чувствувале безбедно или небезбедно во градот Велес. Понатаму изјавата продолжува со тоа што Смилев, давајќи *компаративен пример*, вели „Да сум јас на нивно место не би се чувствувал [безбедно]“ – што значи дека тој се соживува со нив т.е. спрема нив манифестира емпатија, а не закана!

2 елемент => заканата мора да била насочена кон загрозување на животот и/или телото: но тука, бидејќи употребениот збор со кој се оперира - зборот „безбедност“ воопшто не е определен и дефиниран, од контекстот кој го кажува Смилев со полно право може да се претпостави дека тој првенствено сугерира и мисли на ‘еколошката безбедност’, а не толку на физичката безбедност на конкретните лица;

3 елемент => заканата мора да е усмерена или кон тужителот [директно], или кон нему „блиско лице“ [индиректно]: притоа, овде битно е да се напомене дека законодавецот под „блиско лице“ пред сè мисли на роднини на оштетениот (пр. жена/дете, брат/сестра, мајка/татко и сл.), а не на деловни партнери т.е. бизнисмени/ортаци/содружници/капиталисти – како што може да се заклучи од употребената сентенца во новинарското прашање (‘луѓето на Метрудхем’)!? Со други зборови, овие ‘луѓе на Метрудхем’, во никој случај не може да се подведат под категоријата „блиски лица“ на тужителот!

4 елемент => со заканата мора да се загрозува сигурноста:

а) тоа значи дека мора да постои т.н. реална закана (со некој опасен предмет, ствар или *орудие* – пр. нож, пиштол, пушка, бомба и сл.), а не е доволно таа да е само „вербална закана врз честа“ т.е. усно изговорена, ако притоа не е пропратена и со одредено противправно и недозволено дејствие кое подлежи на санкција! Во ниту еден момент Смилев не презел било какво казниво поведење или акт насочен против тужителот Димитриоски.

б) „загрозувањето на сигурноста“ подразбира предизвикање на страв кај оштетениот т.е. состојба на оправдана вознемиреност кај него. Притоа страшливоста т.е. пречувствителноста што е поголема од просечната сензитивност, како карактерна особина, во никој случај не е предмет на правна заштита (!) - бидејќи тука се оперира со објективни, а не со субјективни критериуми.

5 елемент => за заканата да биде правно релевентна *in concreto*, претходно мора да постоела умисла (*dolus directus*):

а) изјавата на Смилев е испровоцирана т.е. е брз[оплет] одговор на поставено новинарско прашање, односно ако и може да се постави дилемата дали е дадена од небрежност (*culpa*), тогаш со сигурност може да се утврди дека таа, во никој случај, не е дадена со претходна умисла (*dolus*)!

б) од содржината на вака поставеното прашање, се гледа дека претенциозно и неосновано новинарот од Смилев бара тој да ја гарантира безбедноста на цела група лица (‘луѓето на Метрудхем’)!? Притоа е превиден фактот дека Смилев е граѓански и еколошки активист и новинар,

а не е полицаец, детектив или ‘телохранител’ на овие луѓе, за од него да се бара тој да гарантира или да не гарантира нечија туѓа безбедност! Она што тој е должен да го прави, како совесен граѓанин, е таа нивна безбедност да не ја загрозува со некое свое недопуштено дејствие (*acta humana licita*) – а не и истата дополнително да им ја *заштити*ува.

[Б]

Неовластено снимање (чл. 152, ст. 1 од КЗРМ):

Тој што неовластено ќе направи фотографски, филмски или видео снимки на друго лице или на неговите лични простории без негова согласност, повредувајќи ја неговата приватност или тој што таквите снимки непосредно ги пренесува на трето лице или му ги покажува или на друг начин му овозможува со нив да се запознае - ќе се казни со парична казна или со затвор до една година

Дејствие за кое е обвинет Смилев: дека за време додека ги изговарал погорецитираните зборови кои му се ставаат на товар, *покажал* неовластено направена фотографија со ликот на приватниот тужител Тони Димитриоски, со текст во долниот дел на фотографијата „Во Велес – НЕ“! Ова го сторил без согласност на тужителот – на тој начин наводно повредувајќи ја неговата приватност. Таквата снимка им ја покажал на присутните на пресот, а потоа истата била објавена во весниците „Вест“ (03.II.2012), „Вечер“ (4.II.2012), како и прикажана на вестите емитувани на ТВ Алфа, Сител, МТВ и Канал 5 (1.II.201).

***

* Законско битие на делото: за да постои ова кривично дело, *кумулятивно* и без исклучок мора да постојат сите долунаведени елементи

1 елемент => сторителот мора самиот лично да ја направил фотографијата: во случајов тоа ни оддалеку не е така, затоа што фотографијата којашто е користена е симната од Интернет, т.е. е „изгуглана“ на најпознатиот светски интернет пребарувач www.google.com каде сеуште може да се данлоадира и прилично лесно да се провери кој и кога ја постирал.³

2 елемент => сторителот мора да направил туѓа фотографија [на друго лице] без согласност на оној кој е фотографиран: во случајов, употребената фотографија на приватниот тужител е направена на прес-конференција одржана во Хотел Континентал – Скопје, а свикана од страна на самиот

---

³ В. линк: https://www.google.com/search?tbm=isch&hl=en&source=hp&biw=1366&bih=618&q=toni+dimitrioski&gbv=2&oq=toni+dimitrioski&aq=f&aqi=&aql=&gs_nf=1&gs_l=img.3...3236.8596.0.9538.23.14.0.5.0.1.516.1778.3j0j3j0j1j1.9.0.XivitLLyaz8.

приватен тужител – во својство на „одговорно лице во правно лице“⁴ т.е. управител на трговското друштво Метруджерм. А се подразбира дека оној кој преку *конклюдентно дејствие* свикува конференција за печат сака нешто да и обзнани и да и каже на јавноста – па, согласно на тоа, премолчено (*consensus tacite*) е согласен и да биде фотографиран при давањето изјава, од страна на присутните новинарски екипи.

3 елемент => сторителот мора да ја повредил приватноста на оштетениот [т.н. чин индискреција]: бидејќи видовме дека сликата е од одржан *press* за медиуми и бидејќи на фотографијата се гледа само лицето на тужителот [во анфас], а не и некои други срамни или неморални делови од телото (на пр. полов орган, задник, стомак и сл.) - повеќе од јасно е дека воопшто не е нарушена приватноста на тужителот. Дотолку повеќе тука не се ниту повредени туѓи „приватни простории“! Поинаку кажано, Смилев не отишол во куќата/станот на тужителот да го слика како овој, логички да претпоставиме - гол се тушира, па потоа тие слики да ги извади во јавност!? Напротив, Смилев употребил фотографија која е јавно достапна за секој кој има пристап до Интернет и притоа не извршил погрдна, исмејувачка или навредувачка *фотомонтажа*, туку сликата ја покажал онаква каква што навистина е.

4 елемент => сторителот делото морал да го стори со умисла: бидејќи намерата на Смилев била првенствено да ја алармира велешката младина од тоа кој правен субјект, како одговорно лице во правно лице, во иднина планира да ја рестартира „Топилницата“, како и врз основа на тоа што Смилев имал и длабоко личен мотив да го стори тоа во јавен интерес, како високо морален чин оставен во аманет (имено, тој има доживеано трауматична семејна трагедија, односно има починато родена сестра од тешка и неизлечива болест предизвикана како последица на децениското труење на градот со тешки метали!!!) – повеќе од јасно е дека намерата на тужениот била пред сè благородна [укажување на можните последици по здравјето на најмладите и заштита на нивните животи], па поради тоа тој

---

⁴ Според даденото автентично толкување на употребените изрази во *Кривичниот законик на РМ* (1996): „Како *одговорно лице во правно лице* се смета лице во правно лице на кое, со оглед на неговата функција или врз посебно овластување во правното лице, му е доверен определен круг на работи што се однесуваат на извршување на законските прописи или на прописите донесени врз основа на закон или општ акт на правното лице - во управувањето, користењето и располагањето со имот, раководењето со производниот или деловен потфат, некој друг стопански процес или надзорот над нив. [...] Кога е тоа посебно предвидено со овој законик, како одговорно лице се смета и лицето кое врши посебна функција или овластување или на кое му е доверено самостојно вршење на определени работи во странско правно лице, како и лицето кое е претставник на странско правно лице во РМ (чл. 122, ст.7 од КЗ).

не може и не смее да трпи никакви штетни последици од својот јавен настап.

2) КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ЧЕСТА И УГЛЕДОТ

[В]

Клевета (чл. 172, ст. 1 од КЗРМ):

Тој што за друг изнесува или пронесува нешто неистинито, што е штетно за неговата чест и углед - ќе се казни со парична казна или со затвор до шест месеци

Изјава за која е обвинет Смилев: дека наводно изнел неистини за приватниот тужител Тони Димитриоски со зборовите „На секоја наредна прес-конференција со оваа слика ќе го презентираме овој чичко Тони. Ова е човекот кој во следните 50 години планира да ги труе велешани, неродените и оние кои штотуку ја здогледале светлината на денот“!

***

* **Законско битие на делото:** за да постои ова кривично дело, *кумулятивно* мора да постојат сите долунаведени елементи – без исклучок!

1 елемент => сторителот мора да про[из]несувал нешто неистинито: од самиот факт дека во *Писмото за намери* (2011), кое е потпишано лично од г. Тони Димитриоски и коешто „Метрудхем“ го испрати до Министерството за животна средина и просторно планирање на РМ (а со кое и ние располагаеме), на серија прашања поврзани со тоа дали евентуалното рестартирање на овој застарен металургиски капацитет ќе резултира со зголемено загадување – е одговорено со ДА, произлегува дека Смилев во ниту еден момент не изнел „нешто неистинито“! Напротив тој строго се држел до вистината и токму во нејзино име, притоа ползувајќи се со своето уставно право на слободно и јавно изразување, само го обзнанил она што самиот инвеститор експлицитно го призна, неколку месеци порано, и тоа во *официјален писмен документ* испратен до надлежен државен [управен] орган.

Колку за илустрација, еве како одговорил наводно ‘наклеветениот’ приватен тужител Тони Димитриоски на прашањата во *Прегледот за утврдување потребата од оценка на влијанието врз животната средина* – кадешто своерачно се потпишал:

<p>Прашања што треба да се земат предвид</p>	<p>Одговор со Да / Не / Несоодветно (доколку прашањето не е релевантно за конкретниот проект) – накратко да се опише</p>	<p>Дали ова ќе доведе до значителни влијанија? Да/Не – Зошто?</p>
<p>3. Дали проектот ќе опфати употреба, чување, транспорт, постапување со или производство на супстанции или материјали што би можеле да бидат штетни по здравјето на луѓето или по животната средина – или што би предизвикале загриженост во врска со реални или принципиелни ризици по здравјето на луѓето?</p>	<p>ДА Ќе се произведува сулфурна киселина, олово, цинк и кадмиум!</p>	<p>ДА Опасност од истекувања, емисии при производство и сл.</p>
<p>4. Дали проектот ќе произведува цврст отпад – за време на изградбата, работењето или затворањето на инсталацијата?</p>	<p>ДА Најголем дел од отпадот отпаѓа на троската (околу 60.000 тони годишно!)</p>	<p>ДА Постои сигурна веројатност дека депонијата ќе предизвика физички промени на локалитетот и опасност од изложување на цинк и олово</p>
<p>5. Дали проектот ќе испушта загадувачки материјали или некои опасни, токсични или штетни супстанции во воздухот?</p>	<p>ДА Процесот вклучува синтерување – кое е најголем извор на емисии на цинк, олово, кадмиум и сулфур диоксид. Од останатите процеси се очекува помали количества на истите загадувачки материи</p>	<p>ДА Наведените полутанти спаѓаат во редот на значајни загадувачи</p>
<p>7. Дали проектот ќе доведе до ризици за контаминација на земјиштето или водата – од испуштањето на загадувачки материи врз земјиштето или во површинските води?</p>	<p>ДА Во текот на работата</p>	<p>ДА Инсталацијата ќе испушта околу 600 кубни метри отпадна вода, која ќе содржи минимални количества на олово, цинк и кадмиум. Таложеење на концентрации на површината во почвата.</p>
<p>8. Дали постои ризик од несреќи [хаварији] за време на изградбата или работењето на проектот, кои би можеле да влијаат врз човековото здравје или животната средина?</p>	<p>ДА Можни се безбедносни ризици (оштетување на резервоарите за сулфурна киселина, дизел гориво и пропан-бутан гас) – особено во текот на фазата оперативност</p>	<p>ДА Влијанијата на гасните и течните горива се локални, додека на сулфурната киселина може да биде регионално – но, во рамки на државата</p>

2 елемент => неvistинитиот факт кој е изнесен морал да биде штетен за честа и угледот на оштетениот: од погоре изложеното веќе видовме дека Смилев не само што не изнесувал 'лага', туку тој [про]изнел егзактна и научно поткрепена вистина од видни и признати професори и доктори на науки⁵ (дека Топилницата, ако се рестартира, ќе загадува или колоквијално речено 'ќе нè труе')! – па, оттука тоа не може да биде нешто што самото по себе е наводно штетно за честа и угледот на приватниот тужител.

А и според постоечкиот чл. 172, ст.5 од КЗРМ за ова дело сторителот „нема да се казни ако тој успее да ја докаже вистинитоста“ на своето тврдење (*exceptio veritatis*)! Дотолку повеќе, во прилог на нашата оправдана теза дека оваа изјава не била штетна за тужителот ни говори и фактот што тој воопшто не направил ниту елементарен обид да го искористи своето уставно право да демантира т.е. пред да ја поднесе тужбата не се ни потрудил да даде барем „одговор во средствата за јавно информирање“ (чл. 16 од УРМ),⁶ туку веднаш – како суптилна и тенденциозна форма на притисок – фронтално ангажирал адвокат да му изготви приватна кривична тужба, која за чудо судот мошне експедитивно и експресно ја проследил до тужениот, што остава простор за оправдан сомнеж, злонамерност (*mala fide*), па дури и можна корупција.

3 елемент => делото морало да биде сторено со умисла: тука целосно е игнорирана и јудикатурата на Европскиот суд за човекови права, кој како што видовме, веќе има заземено став дека сè додека лицето имало доволно разумни причини да верува дека она што го говори е вистина т.е. дека информацијата што ја пласира [пр. дека Топилницата ќе загадува] е вистинита – не постои „намера за омаловажување и клеветење“ и затоа таквите однесувања на граѓаните не можат и не смеат да бидат санкционирани од страна на националните судови!

А, пак, во случајов кај нас – во македонски прилики – станува збор и за т.н. багателно кривично дело, кое во моментот, во нашиот правен систем, е во фаза на декриминализација.

---

⁵ На пример, види ја научната студија на проф. д-р Стафилов од Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје: *Детална геохемиска перспекција на тешките метали-микроелементи во агрикултурните почви и земјоделски површини во Велес* (2004).

⁶ Процедурата на демантирање т.е. објавување исправка или одговор во средствата за јавно информирање, кај нас е законски уредена во чл. 152 – чл. 158 од *Законот за радиодифузна дејност* (Сл. весник на РМ – 100/2005 и др.).

[Г]

Навреда (чл. 173, ст. 1 од КЗРМ):

*Тој што ќе навреди друг, ќе се казни со парична казна
или со затвор до три месеци*

Изјава за која е обвинет Смилев: дека веднаш по наводно изречената клевета, го навредил приватниот тужител со зборовите „Затоа сметаме, и тоа како, велешани треба да го знаат профилот на овој ‘почитуван господин’ и на неговата тајфа чираци и платеници“.

***

* **Законско битие на делото:** за да постои ова кривично дело, **кумулятивно** мора да постојат двата долунаведени елемента:

1 елемент => да станува збор за вербална навреда (*injuria*) изречена без **никаков оправдан повод и причина:** имено, во случајов, оваа наводна „навреда“ изречена од страна на екологистот Смилев е дадена како реторзија т.е. возвраќање на претходно изречена навреда од страна на портпаролот на „Метрудзем“, кој во два наврата (на прес-конференција и во писмо) активистите на Зелената коалиција, меѓу кои е и Смилев, ги нарече „изманипулирани и заблудени луѓе“ кои „ја лажат јавноста и повикнуваат на линч“!?

2 елемент => да постои [зло]намера за навредување (*animus iniurandi*): Во овој случај, а на штета на обвинетиот екологист и новинар Смилев, целосно е игнорирана законската одредба за екскулпирање, која вели дека: „Нема да се казни тој што навредливо ќе се изрази за друг во научно, книжевно или уметничко дело, во сериозна критика, во вршење на службена должност, новинарска професија, политичка или друга општествена дејност, во одбрана на слободата на јавно изразување на мислата или на други права или при заштита на јавен интерес⁷ или други оправдани интереси – ако, од начинот на изразувањето или од другите околности на делото, произлегува дека тоа нема значење на навреда или не

---

⁷ Според новиот и актуелен *Закон за здруженија и фондации* (Сл. весник на РМ – 52/2010): „Дејности од јавен интерес се: - развој на демократијата, граѓанското општество и човековите права; - помош и заштита на лица со физички или ментален хендикеп, лица со попреченост во развојот и лица со посебни потреби; - заштита на деца и младинци; - заштита на маргинализираны лица и нивно социјално вклучување; - заштита од злоупотреба на дрога, сексуално преносливи болести, малолетничка деликвенција, алкохолизам, проституција и трговија со луѓе; - здравство, унапредување на здравјето и медицинска грижа; - уметност, култура и заштита на културното наследство; - аматерски спорт; - заштита на животната средина и одржлив развој; - локален и инфраструктурен развој; - наука, образование и обука во образовниот процес; - развој на етиката и моралот; - хуманитарна и социјална помош, намалување на сиромаштијата; - справување со елементарни непогоди; - заштита и грижа за животни; - заштита на потрошувачите; - унапредување на добротворството и волонтерството; и - друга дејност од јавен интерес определен со овој или друг закон (чл. 74, ЗЗФ).

предизвикало значителна повреда на честа и угледот на личноста“ (чл. 176, ст.1 од КЗ)!

А, во конкретниов случај, покрај провокацијата на портпаролот на „Метрудхем“, вреди да се спомене дека употребата на иронијата во никој случај не е навреда т.е. сентенцата „почитуваниот господин“ е изречена во стилска фигура и со тон на луцидна саркастичност и интелегентна зајадливост, но не и на навредливост!

Згора на сè, бидејќи фирмата „Метрудхем“ има свои луѓе-колаборационисти кои се активни на терен во Велес (пр. адвокати, телохранители, новинари, божемни НВО активисти и сл.) и бидејќи тие буквално земаат пари за тоа што го работат – употребената фраза „чираци и платеници“ се чини мошне одмерена, соодветна и, барем од етичка гледна точка, сосем исправна - насочена против лицемереието на овие божемни активисти-кариеристи. Оваа употребена квалификација првенствено се однесува на нив, а не и на г. Тони Димитриоски лично како човек!

In finito овој употребен назив во пежоративна смисла не е факт, туку е вредносен суд – кој, во никој случај, не спаѓа во групата на инкриминирачки *вербални деликти*, бидејќи според судската пракса на ЕСЧП (Стразбур), за разлика од фактите, „докажувањето на [не]вистинитоста на вредносни судови или оценки е [логички] невозможна задача... Тие се само обично изразување на правото на свое сопствено мислење! Додека постоењето на фактите може да се демонстрира, вистината на вредносните оценки [за некого или за нешто] – не може да подлежи на [никакво] докажување“!

